

Відгук

офіційного опонента

доктора філософських наук Лисенкової Владлени Віталіївни
на дисертаційну роботу Гулевського Сергія Володимировича
«Трансформація соціокультурного дискурсу телевізійних серіалів у
сучасному медіа-просторі»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів. Поступове зростання медіа-простору змінило весь спосіб життя людей в цивілізованому світі. Медіа являють собою складне явище, яке необхідно розглядати у поєднанні візуального, аудіального, текстуального і технічного параметрів.

Згодом за допомогою медіа зросли професійні можливості, модернізувались структура дозвілля, канали розповсюдження інформації. І, безумовно, велику роль в цих процесах відіграло і відіграє телебачення. Воно існує на перетині декількох сфер: політичної, економічної, соціальної, культурної і задовольняє чисельні людські потреби. За останні десятиліття суттєво збільшилась на ТБ кількість саме серіалів. У сітці телемовлення телесеріали займають одне з центральних місць. Глядацька аудиторія значною мірою розподілилась по групах прихильників тих чи інших серіалів.

Телеіндустрія поступово отримала інструмент програмування певних настроїв за допомогою телесеріальності і створення ефекту медіазалежності. Все це використовується, насамперед, для отримання постійної фінансової вигоди. Комерціалізація сучасних медіа є поширеним явищем і, багато в чому, визначає розвиток їх усіх і, зокрема, телебачення. Серіальність як принцип створення медіапродукту формується на базі повторюваності. Людина може підпасти під владу телесеріалу на великий відрізок часу, іноді на кілька років. Таким чином, на її життя впливатиме певний контент,

змінюючи суттєво її світоглядні позиції. Можливості такого впливу є сьогодні дуже значними, мають масовий характер і тому потребують ґрунтовних наукових розвідок.

За останні десятиліття і в вітчизняній науці і в зарубіжних дослідженнях приділяється увага цій темі. Крім означених у роботі її вивчали Р. Аллен, М. Едмондс, Д. Рундс, Т. Модлески, О. Акопов, С. Зайцева, М. Захарченко, М. Циркун та інші. Але було важливо простежити зміни соціокультурного дискурсу телевізійних серіалів у сучасному медіа-просторі. Що і зроблено у роботі. Тому вона органічно вписується в рамки комплексної наукової теми «Філософія і багатоманіття соціокультурних світів» (державний реєстраційний номер 0114U005439), яка розробляється на кафедрі теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Ми можемо говорити про новизну отриманих результатів. Дисертант показує телесеріал як соціокультурний дискурс, який має свої особливості, але вказує на типовість його як явища популярної культури. Навколо телесеріалу формується специфічне середовище множинності смислів, цінностей і воно має яскравий емоційно-чуттєвий резонанс.

Важливо, що знайдена спільність телесеріалу і міфу. Вони існують у семантичному ракурсі в переплетінні змісту і форми, що дозволяє за допомогою сучасних технологій зблизити реальність і телевізійне зображення. Це визиває необхідний чуттєвий відклик у глядача і впливає на його світосприйняття.

Телесеріали репрезентують багатогранність сучасності, багатоманітність картин світу. У дисертації вдало використана трихотомічна концепція знаку Чарльза С. Пірса, що дало змогу створити пізнавальну модель феномену серіалу, описати його основні типи. Але до вивчення телесеріалів необхідно підходити і за допомогою постмодерністських методологій, які допомагають вивчати філософсько-культурологічний,

естетичний, прагматичний, технологічний контексти. До них і звертається автор.

Структура представленої роботи прописана достатньо чітко. Перший розділ «Основні напрями філософського дослідження ролі телебачення у сучасному медіа-просторі» визначає саме місце ТБ і у площині медіа і в сучасній культурі. Особлива увага приділяється трансформаціям телебачення і серіалів, їх модернізації та розширенню семантичних і технологічних можливостей з посиленням впливу на глядацьку аудиторію.

Другий розділ «Знакова, інтерпретативна і нормативна функції телесеріалу в сучасній культурі» демонструє межі функціонального аналізу цього явища, що доповнює методологічну систему дослідника. У розділі представлена типологізація серіалів, яка вказує на їх поліфункціональність і розмаїття відтворення ідентифікаційних зразків мислення і поведінки серед телеглядачів.

Третій розділ «Знаковість телесеріалу у системі культурної комунікації» представляє динаміку змін ідентифікаційних та проєктивних процесів під час перегляду серіалів. Автор дисертації інтерпретує три популярних серіали, які створені під керівництвом М. Грейнінга. Він показує зовсім несхожі репрезентації цих медіа-продуктів і можливості конструювання різних смислових і ціннісних самоідентифікацій.

Текст дисертації можливо вважати цілісним і оригінальним дослідженням. Однак доречно буде зробити певні зауваження до даної роботи.

1. Хоча саму проблему трансформації телевізійних серіалів автор розкриває, безумовно, повно і глибоко, але у тексті недостатньо представлені соціокультурні передумови виникнення влади медіа і телебачення. Це є необхідним для розуміння зростання популярності телевізійних серіалів у медійному просторі і, зокрема, серед пріоритетів глядачів у сучасності.

2. У роботі було дуже бажаним провести порівняльний аналіз між телевізійними серіалами європейського зразка і багатосерійними фільмами радянської доби.
3. Потребує більш чіткої авторської позиції розрізнення термінів «масова» і «популярна» культура.
4. Висновок до першого розділу є змістовним, але він здебільшого спрямований на перехід до другого розділу і менш акцентує увагу на ідеях першого.
5. У загальних висновках не знайшло чіткого висвітлення розрізнення внутрішньо-інституціонального та зовнішньо-інтерпретативного рівнів означування телесеріалу у культурі.

Загалом ці зауваження не знижують високого професійного рівня роботи і носять характер побажань.

Дане дисертаційне дослідження порушує важливі питання не тільки у суто теоретичному плані, але й у практичному ракурсі, робить певний внесок у розвиток сучасної філософії. Теоретичні положення дисертаційної праці можуть бути використані при викладанні лекційних курсів з філософських дисциплін. Але необхідно означити перспективність роботи у можливості практичної подальшої розробки технологій свідомого конструювання телесеріалів з метою певного впливу на глядачів і, в той же час, створенню ефективних методик запобігання маніпулюванню свідомістю людей.

Дисертація є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу – дослідити телесеріали як явище у динаміці соціокультурних процесів.

Можливо констатувати достовірність і новизну висновків та рекомендацій у роботі. Зміст дисертації знайшов відображення у відповідних публікаціях автора, в яких розкрито основні ідеї дослідження. Автореферат відповідає структурі і змісту роботи.

Отже, актуальність та обґрунтованість наукових положень, висновків дають підставу вважати, що дисертація Гулевського Сергія Володимировича «Трансформація соціокультурного дискурсу телевізійних серіалів у сучасному медіа-просторі» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури.

Доктор філософських наук, доцент,

доцент кафедри гуманітаристики та мистецтвознавства

факультету аудіовізуального мистецтва

Харківської державної академії культури

В. В. Лисенкова